

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2021-935

6.10.2021

If Skadeforsikring NUF

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Toppidrettsutøver - hjertestans – idrettsskade - arbeidsulykke – yrkessykdom – skadelige arbeidsprosesser - yfl. § 11 første ledd bokstav a, b og c.

Forsikrede (tidl. toppidrettsutøver) fikk hjertestans under bilkjøring 12.8.19, og fremmet krav om erstatning. Selskapet avsto kravet under henvisning til at det verken forelå en idrettsskade, ulykkesskade eller yrkesskade. Saken reiste spørsmål om vilkårene for utbetaling var oppfylt under idrettsforsikringene og yrkesskadedekningen. Etter en konkret vurdering bemerket nemnda at forsikrede ikke hadde sannsynliggjort en hendelse som var omfattet av yfl. § 11 første ledd bokstav a, b eller c. Nemnda konkluderte også med at hendelsen ikke kunne anses som en idrettsskade etter vilkårene og viste bl.a. til at forsikrede ikke hadde sannsynliggjort en årsakssammenheng mellom hjertestansen og deltakelsen i organisert idrettsutøvelse. Selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (tidl. toppidrettsutøver, f. 1993) fikk hjertestans under bilkjøring 12.8.19.

I ambulansejournalen av 12.8.19 fremgikk:

Fører av bil. Akutt bevisstløs men klarte å bremse bilen og kjøre inn mot autovern på motorveien.

(...) Ingen åpenbare skader. Små skader på bilen og sannsynligvis svært lav hastighet. Således ikke holdepunkter for traumatisk hjertestans.

I inntakstjournalen 12.8.19 fremgikk ingen "kjente arvelige sykdommer i familien, spesielt ingen arrytmiproblematikk utover atrieflimmer hos far og onkel." Det fremgikk også at han hadde nylig vært på samling og at han ble uvel under bilkjøring omtrent kl. 08:42. "Totalt hjertestans i underkant av 10 min. For ca 2 måneder siden falt han kortvarig om på badet, samboer oppfatter i ettertid situasjonen lik som nå, men at han da våknet raskt til igjen".

I epikrise etter innleggelse 12.8.19 til 22.8.19 fremgikk at ekkokardiografi viste "Funn forenlig med idrettshjerte" og at det var "Hjertestans (av) ukjent årsak".

I skademelding 28.8.19 var det meldt om "Hjertestans" på "reise til O. på E."

I journalnotat 29.8.19 fremgikk at det ble foretatt analyser som ikke avdekket noen genetisk mutasjon som kunne være årsak til arytmodig høyre ventrikkelskardiomyopati, annen kardiomyopati eller arytmi. I notatet stod også at dette formelt ikke utelukket at det kunne være en genetisk årsak "men med våre metoder har vi altså ikke påvist noen mutasjon som årsak."

Selskapet avsto kravet 31.10.19, under henvisning til at forsikrede ikke hadde vært utsatt for en ulykke.

Det var også fremlagt et brev fra forbundet vedrørende hvilke dekninger forbundet mente det hadde tegnet, jf. brev 23.4.20.

I brev 4.5.20 erkjente selskapet at forbundets dekning også omfattet yfl. § 11 første ledd bokstav b og c. Det vurderte imidlertid at tilfellet ikke falt inn under bestemmelsene.

Forsikrede innhentet en betenkning skrevet av spesialist i indremedisin og kardiologi, autorisert idrettsmedisiner Overlege dr. S. 29.10.20. Fra rapporten siteres:

(Forsikrede) har i 10 år vært toppidrettsutøver i (idrett). (...) Den 12.8.19 får han hjertestans. Han blir vellykket resuscitert. Han blir grundig undersøkt og behandlet på O. Utredningen avklarte ingen bakenforliggende årsak til hjertestansen, som skyldtes dokumentert farlig uregelmessig hjerterytme (ventrikkelflimmer). Det ble under utredningen påvist uregelmessige hjerterytmer (=arytmier) utgående fra høyre hjertehalvdel. Hans lege rådet ham klart til ikke å drive toppidrett mer. (...)

1. Er hjertestans i idrett en idrettsskade?

(...)

Konklusjon 1:

Både definert i boken "Idrettsskader" og jfr. (et annet forbunds) vilkår vil den aktuelle hendelsen kunne defineres som idrettsskade enten akutt eller på bakgrunn av belastning over tid. Hjertestans er ikke utelatt i (forsikredes) forsikringsvilkår. Fra mitt kardiologiske og idrettsmedisinske ståsted mener jeg at hjertestans i idrett kan oppfattes som en idrettsskade.

2. Har toppidrett bidratt til å utløse hjertestansen?

(...)

At (forsikrede)

I) bevitnet hyperventilerte (=pustet svært kraftig), falt bakover og besvimte på badet i juni 2019 samtidig med at han for første gang tok astma medisiner i inhalasjonskammer som han var anbefalt, og at han sannsynligvis da fikk i seg høyere dose, og

II) på treningssamlingen på S. uken før hjertestansen ble dårlig under en intervalløkt og at han samtidig kjente hjerterytmie, kan peke på at hjerterytmien har pågått periodisk over tid.

Det kan være verdt å nevne at uken før hjertestansen gjennomførte han sammen med laget en hard treningsleir i S... På avslutningsdagen for leiren reiste han hjem til H. sent på kvelden før hjertestansen inntraff på morgenen dagen etter.

Konklusjon 2:

Fysisk aktivitet på toppidrettsnivå over lengre tid kan ikke med sikkerhet sies å være medvirkende årsak til hjertestans hos (forsikrede), men mistanken er berettiget.

3. Har astma medisineringsen bidratt til hjertestansen? (...)

(Forsikrede) har over lengre tid brukt følgende astmamedisiner initiert av eget idrettslege-team:

- Alvesco inhalasjon aerosol (...)
- Airomir aerosol til inhalasjon (...). De siste to månedene har han inhalert dette via inhalasjonskammer hvilket øker effekten og dermed potensielt også den arytmi-fremkallende effekten.
- Atrovent inhalasjon aerosol

(...) Både idrett og beta-2 stimulator er adrenergt stimulerende og stresser kroppen. Begge kan trigge arytmier.

Om morgenen den 12. august 2019 tok (forsikrede) sin astmamedikasjon som vanlig før han dro innover til O. 45 min. senere fikk han hjertestans.

Konklusjon 3:

Man kan ikke utelukke at astma medisinen kan ha bidratt til hjertestansen. At han tidligere både har merket uregelmessig hjerterytme og har besvimt etter inhalasjon av Airomir via inhalasjonskammer støtter denne mistanken.

4. Hva er sammenhengen i tid mellom idrettsutøvelsen og hjertestansen, og hvor sentral er denne sammenhengen?

(...)

Konklusjon 4:

At (forsikredes) hjertestans skjedde utenom idrettsutøvelse, er ikke avgjørende for å knytte hjertestansen til

hans toppidrettslige aktivitet. Årsakssammenhengen bak hjertestans i idrett kan være kompleks og krever ikke nødvendigvis direkte sammenfall i tid med trening eller konkurranse.

Forsikrede har i det vesentlige anført at det er sannsynliggjort at det er treningen på laget som forårsaket hjertesykdommen, jf. betenkningen fra dr. S. Vilklårene i yfl. § 11 første ledd bokstav a), b) og c) er oppfylt. Videre synes det å være på det rene at hjertestans er å anse som en idrettsskade, at det er grunn til å tro at toppidretten har bidratt til å utløse hans hjertestans, og at astma-medisinen som er foreskrevet av lagets lege kan ha hatt bidratt til hjertestansen. Han har gjennom treningen på laget vært utsatt for en skadelig arbeidsprosess (og medisinerings) som førte frem til hjertestansen.

Selskapet har i det vesentlige anført at forsikrede ikke har rett til utbetaling under lisensforsikringen eller forbundets forsikring. Det synes å være uomtvistet at han ikke har vært utsatt for en ulykkesskade. Når det gjelder idrettsskade har overlege S. vurdert at hjertestans i idrett "kan" oppfattes som en idrettsskade fra et kardiologisk og idrettsmedisinsk ståsted. Tolkning av vilklårene beror imidlertid på en rettslig vurdering. Vilklårene viser at det må foreligge en "fysisk skade på person", noe som ikke er påvist på hjertet til forsikrede. Videre må idrettsskaden ha oppstått plutselig og "i forbindelse med organisert idrettsutøvelse". Her oppstod hjertestansen da han kjørte bil, altså ikke organisert idrettsutøvelse. At S. vurderer at det "ikke nødvendigvis" kan kreves direkte sammenfall i tid med trening eller konkurranse er ikke avgjørende for forsikringsdekningen.

Når det gjelder forbundets forsikring for utøvere, har selskapet akseptert at utøvere har samme dekningen som arbeidstakere etter lov om yrkesskadeforsikring. Sykdommen oppstod imidlertid ikke som følge av en arbeidsulykke, jf. yfl. § 11 første ledd bokstav a. Sykdommen er heller ikke opplistet i yrkessykdomslisten, og yfl. § 11 første ledd bokstav b kommer da heller ikke til anvendelse. Yfl. § 11 første ledd bokstav c) skal ifølge forarbeidene og rettspraksis fungere som en sikkerhetsventil for tilfeller som ligger nær opp til hva som dekkes under bokstav a) eller b). Belastningsslidelser faller eks. utenfor bestemmelsen. Det foreligger ingen opplysninger i saken som tilsier at forsikrede har vært påvirket av skadelige stoffer. Det å følge et treningsopplegg i regi av forbundet over flere år kan ikke betegnes som en "arbeidsprosess". På samme måte som det er lagt til grunn i overlevelsessykdommen (Rt-2011-368) vil utøvere ha betydelig frihet med tanke på treningsopplegget, herunder særlig med tanke på variasjon og mengde. Diagnosen hjertestans ligger heller ikke nært opp til hva som dekkes under yfl. § 11 første ledd bokstav a) eller b). Uansett er ikke vilklåret om påvirkning fra "skadelige" arbeidsprosess oppfylt i saken, jf. Rt-2008-1646 (47). Idrettshjerte er egentlig en ønsket tilstand og ingen sykdom. Trening i regi av laget kan altså ikke betegnes som "skadelig" i lovens forstand.

Under enhver omstendighet har S. ikke konkludert med at det er sannsynlighetsovervekt for at forsikredes fysiske aktivitet på toppidrettsnivå har vært en nødvendig betingelse for forsikredes hjertestans. En berettiget mistanke om at aktivitet over tid "kan sies å være medvirkende årsak", er ikke tilstrekkelig til å konstatere årsakssammenheng.

Forsikrede har ikke klargjort hvilket erstatningsbeløp han mener å ha rett til. At han ikke kan fortsette som profesjonell idrettsutøver, betyr ikke at han er arbeidsufør.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder krav om utbetaling under Skiforbundets forsikring for landslagsutøvere og en lisensforsikring/idrettsforsikring. Saken reiser spørsmål om vilklårene for utbetaling er oppfylt.

Nemnda ser først på om vilklårene for utbetaling er oppfylt under Skiforbundets forsikring for landslagsutøvere.

Av gjeldende forsikringsbevis fremgikk at forbundets forsikring for utøvere omfattet ertvervsuførhet ved yrkesulykke, altså ikke full yrkesskadedekning i henhold til yfl. § 11. Selskapet har imidlertid akseptert at utøvere har samme dekning etter forsikringen som arbeidstakere har etter lov om yrkesskedeforsikring. Uenighetene mellom partene knytter seg til om tilfellet faller inn under et av alternativene i yfl. § 11 første ledd a, b eller c.

Spørsmålet for nemnda er etter dette om tilfellet faller inn under et av alternativene i yfl. § 11 første ledd a, b eller c. Det er kravstiller, altså forsikrede, som har bevisbyrden for at vilkårene for erstatning er oppfylt.

Yfl. § 11 regulerer hvilke skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen. Det følger av første ledd at yrkesskedeforsikringen skal dekke:

- a. skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- b. Skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade.
- c. annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Lovens forarbeider fastsetter at begrepet arbeidsulykke i yfl. § 11 første ledd bokstav a, skal forstås på samme måte som i folketrygdloven (ftrl.) § 13-3, jf. Ot.prp.nr. 44 (1988–1989) s. 89. I folketrygdloven § 13-3 annet ledd defineres to ulike kategorier arbeidsulykker; det markerte ulykkesbegrep (en plutselig eller uventet ytre hending) og det avdempede ulykkesbegrep (en konkret tidsbegrenset ytre hending som medførte en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommendes arbeid). Det følger av høyesterettspraksis at det likevel ikke kreves en ytre hendig "i tilfeller hvor arbeidstakeren på grunn av en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner er blitt utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning", jf. Rt-2005-1757 avsnitt 51.

Høyesterett har i Rt-2013-645 (40-41) redegjort nærmere for tidsbegrensningen i arbeidsulykkesbegrepet:

(40) I Rikstrygdeverkets utredning fra 1957 til det som ble lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd, heter det på side 28 om praksis frem til da at dersom hendelsen ikke strekker seg utover et skift eller en arbeidsdag, vil kravet til plutselighet vanligvis anses oppfylt. I NOU 1988:6 Erstatning og forsikring ved yrkesskade, som lå til grunn for yrkesskadeforsikringsloven, uttales det på side 36 at "skadelige påvirkninger gjennom flere dager" ikke anses som ulykker. Synspunktet er gjentatt i NOU 1990:20 Forenklet folketrygdlov, som inngår i forarbeidene til folketrygdloven 1997, der loven som nevnt fikk en egen definisjon av "arbeidsulykke". Her uttales det på side 576 at en påvirkning som varer utover en dag, ikke anses som noen ulykke fordi ulykkesbegrepet innebærer et moment av plutselig realisert risiko. At definisjonen bare tok sikte på å lovfeste praksis, fremgår også av Ot.prp.nr.29 (1995-1996) side 130.

(41) I § 13-3 tredje ledd er det presisert at slitasjeskader i bevegelsesapparatet og lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid, ikke regnes som yrkesskade. I Ot.prp.nr.29 (1995-1996) side 130-131 heter det at også denne bestemmelsen er i samsvar med det som var gjeldende rett tidligere, og at presiseringen bare er gjort av informasjonshensyn. Det dreier seg altså ikke om noe unntak fra de foregående bestemmelsene, men snarere om en klargjøring av ulykkesbegrepet.

Gjennomgangen av arbeidsulykkesbegrepet viser at det ikke er tale om en arbeidsulykke dersom påvirkningen varer utover én dag. I aktuelle sak inntraff forsikredes hjertestans mens han kjørte bil. Det er ikke beskrevet noen arbeidsulykke som forårsaket hjertestansen i den forbindelse.

Forsikrede anfører at hans hjertestans er forårsaket av langvarig idrettsdeltakelse og landslagsatsning, herunder omfattende trening, mv. Dersom det legges til grunn at langvarig idrettsdeltakelse er årsaken til hjertestansen, vil den skadelige påvirkningen ha skjedd over lang tid. I så fall er det tale om en belastningsskade, og ikke en skade forårsaket av en arbeidsulykke jf. yfl. § 11 første ledd bokstav a.

Dette innebærer etter nemndas syn at forsikredes tilfelle heller ikke faller inn under yfl. § 11 første ledd bokstav c, jf. Rt-2013-645 avsnitt 54-55. Her påpeker Høyesterett at det følger av forarbeidene, Ot.prp.nr. 44 (1988–1989) s. 89, "at det heller ikke etter denne bestemmelsen er meningen at belastningsskader skal gi rett til erstatning. Som det fremgår av Rt-2004-261 avsnitt 46, er bokstav c ikke ment å ha et vidt anvendelsesområde, men å fungere som en sikkerhetsventil. En eventuell utvidelse av yrkesskedeforsikringsordningen til å gjelde belastningsskader av den art vi her står overfor, må være en lovgiveroppgave."

Etter yfl. § 11 første ledd bokstav b dekker forsikringen sykdom som er likestilt med yrkesskade etter folketrygdloven § 13-4. Det er kun dekning for enkelte utvalgte sykdommer som fremgår av forskrift fastsatt av departementet (FOR-1997-03-11-220). Forsikredes sykdom fremgår ikke av listen inntatt i forskriften, og tilfellet omfattes dermed heller ikke av yfl. § 11 første ledd bokstav b.

Nemndas vurdering er etter dette at forsikrede ikke har rett til noen utbetaling under Skiforbundets forsikring for landslagsutøvere.

Spørsmålet blir så om vilkårene for utbetaling er oppfylt etter lisensforsikringen/ idrettsforsikringen.

Forsikringsvilkårene fastsetter hvilke hendelser som gir rett til utbetaling under forsikringen. Det er kravstiller, altså forsikrede, som har bevisbyrden for at vilkårene for erstatning er oppfylt.

Fra vilkårene siteres:

4 Hva forsikringen gjelder

Forsikringen gjelder ulykesskader og idrettsskader oppstått under organisert idrettsutøvelse av den idrett som forsikringsavtalen omfatter, samt treningsøvelser som naturlig hører sammen ned denne:

- underkamper, konkurranser, oppvisninger,
- undertrening på Idrettsbane/Idrettshall,
- fellestrening utenfor bane/rall ledet av instruktør,
- trening utenfor bane/hall som naturlig inngår i et planlagt treningsprogram,
- all opp- og nedvarming i forbindelse med aktivitetene under punktene ovenfor.

I tillegg omfatter idrettsforsikringen ulykesskader oppstått under direkte reise til/fra organisert idrettsutøvelse som beskrevet ovenfor og under opphold på konkurranse-/treningsstedet. (...)

Med ulykesskade forstås fysisk skade på person forårsaket ved en plutselig og uforutsett ytre begivenhet "et ulykkestilfelle".

Med idrettsskade forstås fysisk skade på person som oppstår plutselig og uforutsett og som inntreffer i forbindelse med organisert idrettsutøvelse, uten at det foreligger et ulykkestilfelle. Dersom skaden er forårsaket ved en ytre begivenhet foreligger "et ulykkestilfelle" - og ikke en idrettsskade.

Uenigheten mellom partene knytter seg om tilfellet faller inn under alternativet idrettsskade.

Rett til utbetaling etter vilkårene under dette alternativet forutsetter at forsikrede sannsynliggjør at det foreligger "fysisk skade på person som oppstår plutselig og uforutsett og som inntreffer i forbindelse med organisert idrettsutøvelse". Vilårene viser også at det er et krav om at skaden må oppstått under organisert idrettsutøvelse i form av den trening, konkurranse, el. som fremgår av opplistingen.

Det kan stilles spørsmål om forsikredes hjertestans er omfattet av ordlyden "fysisk skade på person". Det synes mer nærliggende å klassifisere en hjertestans uten påviselig skade på hjertet som sykdom. Om også sykdom skulle vært omfattet av dekningen, ville det vært naturlig om dette

fremgikk av dekningen, sml. ordlyden i yfl. § 11 første ledd hvor det fremgår "skade og sykdom" i samtlige alternativer. Dette vilkåret synes således ikke å være oppfylt.

Selv om man skulle lagt til grunn at hjertestansen er å anse som en skade, er det vanskelig å se at vilkårene for en utbetaling er oppfylt. Dersom man legger til grunn at skaden oppstod da han kjørte, oppstod den ikke under organisert idrettsutøvelse, slik det fremgår at er et krav i vilkårene. Vi bemerker da at alternativet for skader oppstått under direkte reise til/fra organisert idrettsutøvelse gjelder etter ordlyden kun for ulykkesskader.

Forsikrede har anført at hjertestansen er forårsaket av langvarig idrettsdeltakelse og landslagsatsning. Det fremgår også av dr. S. betenkning at det ikke er avgjørende om hjertestansen skjedde utenfor idrettsutøvelsen. I betenkningen heter det at "(å)sakssammenhengen bak hjertestans i idrett kan være kompleks og krever ikke nødvendigvis direkte sammenfall i tid med trening eller konkurranse".

Det kan stilles spørsmål ved om ordlyden må tolkes utvidende, og også omfatte skader som først viser seg etter man er ferdig med f.eks. en treningsøkt, men som det er sannsynlighetsovervekt for at vedkommende ble påført under treningen.

Uansett er det i vilkårene krav om at skaden inntraff "plutselig og uforutsett". Dersom hjertestansen skyldes langvarig belastning, er det vanskelig å se at den inntraff "plutselig og uforutsett", sml. yrkesskaderregelverket gjennomgått ovenfor.

Slik saken er fremstilt er det imidlertid uklart hvorfor forsikrede fikk hjertestans. Utredning på sykehuset konkluderte med ukjent årsak, og i betenkningen skrev dr. S. at "aktivitet på toppidrettsnivå over lengre tid kan ikke med sikkerhet sies å være medvirkende årsak til hjertestans hos (forsikrede), men mistanken er berettiget". Legen konkluderer altså ikke med sannsynlighetsovervekt for at forsikredes hjertestans er forårsaket av idrettsdeltakelsen. Det er med andre ord ikke fremlagt noen sakkyndige vurderinger hvor det legges til grunn at det er sannsynlighetsovervekt for at hovedårsaken bak hjertestansen er deltakelsen i idretten.

Nemnda finner etter dette at forsikrede ikke har sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom hjertestansen og deltakelsen i organisert idrettsutøvelse. Da det ikke er sannsynliggjort at det er tale om en idrettsskade, slik dette er definert i vilkårene, har ikke forsikrede rett til utbetaling under dekningen.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).